

D86/12

28 november 1986

OOST-WEST GESPREKSRONDE KREEG VERVOLG IN BOEDAPEST

Op 31 oktober en 1 november jl. voerden sociaaldemocratische politici uit België, Denemarken en Nederland in Boedapest informele besprekingen met functionarissen van de communistische partijen van Hongarije, de DDR en Bulgarije. De bijeenkomst in de Hongaarse hoofdstad was in zijn soort de tweede multilaterale gespreksronde over vraagstukken en veiligheid. De eerste 'rondetafelconferentie', waarop vertegenwoordigers van dezelfde zes partijen van 8 tot 10 maart 1985 te Noordwijkerhout* bijeenkwamen, leverde geen concrete resultaten op, maar werd desalniettemin van communistische zijde als "een historische ontmoeting" betiteld. Na afloop van de tweede gespreksronde in Boedapest waren de vertegenwoordigers van de drie Oosteuropese CP'en aanzienlijk voorzichtiger in hun woordkeuze, hoewel zij waarschijnlijk meer reden hadden tot tevredenheid. Overigens heeft de bijeenkomst voor zover bekend de Westerse media niet gehaald en moest de informatie daarover ontleend worden aan het Hongaarse persbureau MTI en de Oostduitse partijkrant.

Evenals te Noordwijkerhout behoorden de Oosteuropese gesprekspartners van de Westeuropese sociaaldemocraten in Boedapest waarschijnlijk allen tot de internationale afdeling van hun communistische partij. Zo'n CC-afdeling houdt zich niet alleen bezig met het onderhouden van de externe partijbetrekkingen. Zij prepareert en controleert ook de uitvoering van de partijbesluiten, die zowel betrekking hebben op het buitenlands beleid als op het buitenlandse inlichtingenwerk en andere internationale subversieve activiteiten. De sociaaldemocratische politici uit België, Nederland en Denemarken traden in Boedapest andermaal op als deel van de zgn. Scandilux-groep. Scandilux is het informeel overleg over veiligheidsvraagstukken tussen de sociaaldemocratische partijen van de Scandinavische landen en de BENELUX, aangevuld met waarnemers van de Franse PS, de Engelse Labour Party en de Westduitse SPD.

---

*Zie FOCUS D85/07 d.d. 26 maart 1985, getiteld: INFORMELE GESPREKSRONDE TUSSEN OOST EN WEST IN NOORDWIJKERHOUT.

De uiteenlopende achtergrond van de deelnemers uit Oost en West leidde tijdens de gespreksronde in Boedapest tot beduidende verschillen in zienswijze. Dit bleek met name uit een artikel in "Neues Deutschland", het partijdagblad van de "Sozialistische Einheitspartei Deutschland" d.d. 20 november jl., waarin het plaatsvervangend hoofd van de internationale afdeling van de Oostduitse CP, Joachim BOEHM, terugblikte op "de rondetafelconferentie" in de Hongaarse hoofdstad. Volgens BOEHM verliepen de discussies "in een zakelijke, open en vrijmoedige sfeer" en gingen de deelnemende partijen uit "van de realiteit van het lidmaatschap van hun landen van verschillende bondgenootschappelijke systemen", waardoor "zelfs tegengestelde ideologische en politieke posities niet werden verzwegen".

Op basis van "een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van communisten en sociaaldemocraten in de strijd voor vrede, ontwapening en ontspanning" werden in Boedapest niettemin in een aantal belangrijke aangelegenheden gemeenschappelijke standpunten ingenomen. In het slotcommuniqué van de bijeenkomst* hechtten alle partijen allereerst grote waarde aan de verbetering van de dialoog over ontwapening tussen de VS en de USSR sinds de eerste gespreksronde in Noordwijkerhout in maart 1985. Beide supermachten zouden uitgaande van de recente ontmoeting tussen REAGAN en GORBACHEV in Reykjavik moeten komen tot concrete afspraken over het afbouwen van het kernwapensarsenaal.

De sociaaldemocratische politici en de communistische partijfunctionarissen gaven in hun slotverklaring niet aan wie verantwoordelijk was voor de uiteindelijke 'mislukking' van de top in de IJslandse hoofdstad. Wel werd gezamenlijk benadrukt dat het "Strategic Defense Initiative" van de Amerikaanse president "het belangrijkste obstakel vormt ter voorkoming van een wapenwedloop in de ruimte en de beeindiging ervan op aarde".

In Boedapest werden ook de recente ontwikkelingen besproken op het terrein van de Europese Veiligheid en Samenwerking. Op de aan dit thema gewijde conferentie te Wenen zouden kwesties als veiligheid en economische samenwerking evenveel aandacht moeten krijgen als de problematiek van de culturele uitwisseling en allerlei andere menselijke contacten tussen Oost- en West-Europa.

Tijdens de rondetafelconferentie in de Hongaarse hoofdstad werd eveneens van gedachten gewisseld over de vorming van kernwapenvrije zones in Noord-Europa en op de Balkan. Daarnaast werd grote waardering uitgesproken voor de door de Oostduitse SED en de Westduitse SPD dit jaar uitgewerkte "Grondbeginselen voor de Vorming van een Atoomwapenvrije Corridor in Midden-Europa". De zes partijen kwamen tenslotte overeen dat de volgende gespreksronde het komende jaar in Denemarken zou worden gehouden.

De slotverklaring van Boedapest evaluerend hebben de vertegenwoordigers van de Oostduitse, Bulgaarse en Hongaarse CP'en geen reden om ontevreden te zijn, zoals ook Joachim BOEHM in zijn eerder geciteerde artikel laat doorschemeren. Terwijl de eerste gespreksronde in Noordwijkerhout nog als 'verkennend' gekwalificeerd werd, leidde de vervolgbijeenkomst in Boedapest tot een gemeenschappelijke veroordeling van de "SDI"-plannen. Niet zonder betekenis is voorts de formulering in het slotcommuniqué, die aangeeft dat veiligheid en economische samenwerking op de CEVS-conferentie te Wenen evenveel aandacht dienen te krijgen als de kwestie van de culturele uitwisseling en andere menselijke contacten. Wat Oost-Europa betreft hebben de Westerse landen in het algemeen en de Verenigde Staten in het bijzonder in het recente verleden te vaak en te eenzijdig deze laatste problematiek aan de orde gesteld.

---

*Gepubliceerd in "Neues Deutschland" d.d. 3 november 1986.

Oost Duitsers, Bulgaren en Hongaren hebben echter ook hun afzonderlijke redenen tot tevredenheid. De SED ontving in Boedapest niet alleen waardering voor haar plannen met betrekking tot de vorming voor een atoomwapenvrije corridor, maar eveneens voor haar reeds vorig jaar met de SPD ontplooiende initiatieven voor de creatie van een zone in Midden-Europa zonder chemische wapens. Daarnaast heeft de Bulgaarse CP volgens het artikel van BOEHM in de Hongaarse hoofdstad een gewillig gehoor gevonden voor haar plannen om de Balkan vrij van kernwapens te maken.

Voor de HSWP, die de tweede rondetafelconferentie organiseerde, hebben de gesprekken met de drie sociaaldemocratische partijen op zichzelf reeds een bijzondere waarde. In zijn openingswoord voor de bijeenkomst te Boedapest heeft het hoofd van de Internationale Afdeling van de Hongaarse CP, Geza KOTAI, nog eens benadrukt dat juist de kleinere landen in Oost en West op eigen initiatief en langs verschillende wegen dienen bij te dragen aan de sfeer van wederzijds vertrouwen, die uiteindelijk een daadwerkelijk ontspanningsproces mogelijk zou moeten maken.

Over dit laatste standpunt heeft de CPSU zoals bekend zo haar eigen ideeën. De afgelopen jaren heeft de Sovjetunie haar Oosteuropese bondgenoten herhaaldelijk voorgehouden dat voor kleinere staten geen bemiddelaarsrol tussen de grootmachten is weggelegd en dat alle wegen naar ontwapening via het Kremlin lopen. Toch dient ook opgemerkt te worden dat juist van Sovjetrussische zijde al geruime tijd wordt gepleit voor een nauwere samenwerking tussen communistische en sociaaldemocratische partijen. Nog tijdens het 27e congres van de CPSU in februari jl. noemde partijleider GORBACHEV het voor communisten en sociaaldemocraten "ongetwijfeld nuttig" om op onbevooroordeelde wijze kennis te nemen van elkaars opvattingen omdat dit voor een versterking van het streven naar vrede en veiligheid vruchten af zou kunnen werpen*. Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat functionarissen van de internationale afdeling van de CPSU zeer recentelijk contact hebben gezocht met de PvdA.

Voor de SED dient de dialoog tussen Oost en West niet beperkt te blijven tot communisten en sociaaldemocraten. BOEHM benadrukte in zijn artikel voor "Neues Deutschland" "dat het er ook op aankomt, de contacten en gesprekken met andere partijen in Westerse landen te zoeken en te ontwikkelen, vooral wanneer die partijen regeringsverantwoordelijkheid dragen". Het plaatsvervangend hoofd van de internationale afdeling van de Oostduitse CP liet daarbij echter in het midden welke bijdragen zijn partij op dit terrein in de toekomst wil leveren.

---

*Zie FOCUS A86/16 d.d. 4 april 1986, getiteld: HET 27e CPSU-
CONGRES: GORBACHEV OVER DE COMMUNISTISCHE BEWEGING EN
SAMENWERKING MET ANDEREN.